

ЗАТВЕРДЖЕНО

Рішенням Вченої ради ЗНУ

(від 24.03.2020 р., протокол №8)

зі змінами та доповненнями

(від 25.05.2021 р., протокол №10)

(від 03.10.2024 р., протокол №2)

Голова Вченої ради ЗНУ

М.О.Фролов

вводиться в дію з 07.06.2021 р.

В.о. ректора ЗНУ

М.О. Фролов

Наказ № 273 від 07.06.2021 р.

ПОЛОЖЕННЯ

**про запобігання та виявлення академічного плагіату в
кваліфікаційних роботах здобувачів вищої освіти та дисертаціях на
здобуття наукового ступеня доктора філософії у Запорізькому
національному університеті**

1. ЗАГАЛЬНА ЧАСТИНА

1.1. Положення розроблене відповідно до Законів України «Про вищу освіту», «Про наукову і науково-технічну експертизу», «Про авторське право і суміжні права», Цивільного кодексу України, інших нормативно-правових актів, Рекомендацій щодо запобігання академічному плагіату та його виявлення в наукових роботах (авторефератах, дисертаціях, наукових доповідях, статтях тощо) (лист МОН №1/11-8681 від 15.08.2018), Кодексу академічної доброчесності Запорізького національного університету, затвердженого Вченою радою (протокол №2 від 30.10.2018) та Статуту Запорізького національного університету (далі – Університету) з метою запобігання плагіату (текстових запозичень) у кваліфікаційних роботах бакалаврського, магістерського рівня та дисертаціях на здобуття наукового ступеня доктора філософії.

1.2. Це Положення є складовою системи внутрішнього забезпечення якості освіти Запорізького національного університету.

1.3. Положення має на меті створення системи ефективного запобігання, поширення та виявлення плагіату в бакалаврських, магістерських роботах здобувачів вищої освіти та дисертаціях на здобуття наукового ступеня доктора філософії; сприяння впровадженню практики належного цитування; дотримання вимог наукової етики та поваги до інтелектуальної власності інших осіб.

2. ОСНОВНІ ТЕРМІНИ ТА ЇХ ВИЗНАЧЕННЯ

2.1. **Автор** – фізична особа, результатом творчої праці якої є представлений твір (ст. 1 ЗУ «Про авторське право і суміжні права» від 23.12.1993 № 3792 - XII).

2.2. Твір – результат наукової чи навчально-методичної діяльності автора (співавторів) поданий в університет на паперових носіях або в електронному вигляді, оприлюднений у мережі Інтернет чи на офіційному web-сайті університету у формі монографії, підручника, навчального посібника, статті, тез, автореферату і рукопису дисертації, кваліфікаційної роботи чи проекту тощо.

2.3. Оприлюднення твору – здійснена за згодою автора чи іншого суб'єкта авторського права і (або) суміжних прав дія, що вперше робить твір доступним для публіки шляхом опублікування, публічного виконання, публічного показу, публічної демонстрації, публічного сповіщення тощо (ст. 1 ЗУ «Про авторське право і суміжні права» від 23.12.1993 № 3792 – XII).

2.4. Плагіат – оприлюднення (опублікування), повністю або частково, чужого твору під іменем особи, яка не є автором цього твору (ст. 50 ЗУ «Про авторське право і суміжні права» від 23.12.1993 № 3792 – XII).

2.5. Плагіат академічний – навмисне відтворення частково або повністю наукових результатів, отриманих іншими особами, як результатів власного дослідження, або відтворення під своїм іменем оприлюднених творів чи інших результатів інтелектуальної праці створених іншими особами без відповідного посилання. (ст. 69 ЗУ “Про вищу освіту” від 01.07.2014 № 1556 – VII).

2.6. Цитата – порівняно короткий уривок з літературного, наукового чи будь-якого іншого опублікованого твору, який використовується, з обов'язковим посиланням на його автора і джерела цитування, іншою особою у своєму творі з метою зробити зрозумілішими свої твердження або для посилання на погляди іншого автора в автентичному формулюванні. (ст. 1 ЗУ «Про авторське право і суміжні права» від 23.12.1993 № 3792 – XII).

2.7. Самоплагіат – оприлюднення (частково або повністю) власних раніше опублікованих наукових результатів як нових наукових результатів.

2.8. Науковий результат – нове наукове знання, одержане в процесі фундаментальних або прикладних наукових досліджень та зафіксоване на носіях інформації. Науковий результат може бути у формі звіту, опублікованої наукової статті, наукової доповіді, наукового повідомлення про науково-дослідну роботу, монографічного дослідження, наукового відкриття, проекту нормативно-правового акту, нормативного документа або науково-методичних документів, підготовка яких потребує проведення відповідних наукових досліджень або містить наукову складову, тощо (п. 22 ст. 1 Закону України «Про наукову і науково-технічну діяльність»).

3. ВИДИ АКАДЕМІЧНОГО ПЛАГІАТУ

Академічним плагіатом є:

3.1. Відтворення в тексті наукової роботи¹ без змін, з незначними змінами, або в перекладі тексту іншого автора (інших авторів), обсягом від

¹ **Примітка:** під текстом наукової роботи тут і далі розуміється повний текст наукової роботи, з коментарями, примітками, бібліографією, переліком джерел та всіма додатками до основного тексту.

речення і більше, без посилання на автора (авторів) відтвореного тексту.

3.2. Відтворення в тексті наукової роботи, повністю або частково, тексту іншого автора (інших авторів) через його перефразування чи довірливий переказ без посилання на автора (авторів) відтвореного тексту.

3.3. Відтворення в тексті наукової роботи наведених в іншому джерелі цитат з третіх джерел без вказування, за яким саме безпосереднім джерелом наведена цитата.

3.4. Відтворення в тексті наукової роботи наведеної в іншому джерелі науково-технічної інформації (крім загальновідомої) без вказування на те, з якого джерела взята ця інформація.

3.5. Відтворення в тексті наукової роботи оприлюднених творів мистецтва без зазначення авторства цих творів мистецтва.

4. ЗАХОДИ ЩОДО ЗАПОБІГАННЯ ТА ВИЯВЛЕННЯ ПЛАГІАТУ

4.1. Попередження плагіату в академічному середовищі Університету здійснюється шляхом проведення комплексу профілактичних заходів, які полягають в:

- інформуванні здобувачів вищої освіти, науково-педагогічних працівників про необхідність дотримання правил академічної етики та підвищення відповідальності за дотриманням норм цитування;

- організації науковою бібліотекою заходів з популяризації основ інформаційної культури;

- формуванні завдань для навчальних робіт з використанням педагогічних інновацій, що сприяють розвитку творчого підходу здобувачів вищої освіти до їх виконання;

- щорічному проведенні для студентів 1-х курсів бакалаврату, магістратури та здобувачів наукового ступеня доктора філософії лекцій з питань академічної доброчесності;

- формування, видання і розповсюдження методичних рекомендацій щодо належного оформлення посилань на використані джерела;

- ознайомлення здобувачів вищої освіти, викладачів та науковців із цим Положенням через офіційний Web-сайт Університету.

4.2. Завідувачі кафедр, завідувачі лабораторій, керівники інших наукових і навчальних підрозділів повинні ознайомлювати із цим Положенням здобувачів, контролювати та попереджувати факти академічного плагіату.

5. ПЕРЕЛІК РОБІТ ТА ПОРЯДОК ПЕРЕВІРКИ НА АКАДЕМІЧНИЙ ПЛАГІАТ

5.1. В Університеті перевірці на академічний плагіат підлягають:

- кваліфікаційні роботи здобувачів вищої освіти ступенів бакалавр, магістр, наукового ступеня доктора філософії. Організацію перевірки вищезазначених матеріалів здійснюють завідувачі кафедр, наукові керівники.

5.2. Перевірка на академічний плагіат здійснюється на етапі представлення матеріалів робіт для розгляду на засіданні кафедри.

Роботи що підлягають перевірці на плагіат, надаються авторами в електронному вигляді у представлених форматах: *.doc, *.docx, *.rtf, *.pdf.

5.3. Результати перевірки на академічний плагіат оформлюються звітом.

6. ПРОГРАМНО-ТЕХНІЧНІ ЗАСОБИ ДЛЯ ПЕРЕВІРКИ НА АКАДЕМІЧНИЙ ПЛАГІАТ

6.1. Програмно-технічні засоби перевірки на академічний плагіат є допоміжним засобом перевірки робіт на предмет виявлення фактів та обсягу неправомірних запозичень у поданій роботі.

6.2. Безпосередньо перевірку бакалаврських, магістерських робіт, дисертацій на здобуття наукового ступеня доктора філософії здійснюють відповідальні особи, які призначаються завідувачем кафедри, вчений секретар спеціалізованої вченої ради.

6.3. Перевірка бакалаврських, магістерських робіт, дисертацій на здобуття наукового ступеня доктора філософії на наявність академічного плагіату проводиться з використанням програмно-обчислювального комплексу StrikePlagiarism на основі укладеного Університетом Договору надання послуг із ТОВ «ПЛАГІАТ».

При прийнятті остаточного рішення враховується специфіка роботи, що перевіряється на наявність академічного плагіату (галузь знань, спеціальність) та її унікальність.

6.4. Після отримання технічного звіту програмної системи StrikePlagiarism обов'язковою є експертна оцінка результатів перевірки.

7. ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЗА АКАДЕМІЧНИЙ ПЛАГІАТ

7.1. Використання запозиченого матеріалу без посилання на автора у роботах здобувачів вищої освіти ступеня бакалавр, магістр є підставою щодо прийняття комісією рішення про недопущення до захисту та відправку матеріалів на доопрацювання.

7.2. У випадку повторного виявлення академічного плагіату у кваліфікаційній роботі здобувач вищої освіти може бути притягнутий до такої форми відповідальності як відрахування з Університету (за рішенням Вченої ради).

7.3. Університет має право скасувати рішення разової ради про присудження ступеня доктора філософії у зв'язку з виявленням у дисертації академічного плагіату, фабрикації, фальсифікації, як до, так і після видачі здобувачеві диплома доктора філософії, незалежно від строку, що минув після присудження ступеня доктора філософії.

8. ПРИКІНЦЕВІ ПОЛОЖЕННЯ

8.1. Положення набуває чинності з дати його затвердження наказом ректора.

8.2. Всі зміни та доповнення до Положення розглядаються та приймаються на засіданні Вченої ради та затверджуються наказом ректора Університету.

8.3. Відповідальність та контроль за виконанням Положення несуть посадові особи Університету відповідно до їх функціональних обов'язків.

ПОГОДЖЕНО:

Перший проректор

О. Г. Бондар

Проректор з науково-педагогічної роботи

Ю. О. Каганов

Проректор з наукової роботи

Г. М. Васильчук

Начальник юридичного відділу

К. Б. Борисов